

Doctrina Nacionalista

EN Nicolau d'Oliver és home de sòlida i profunda cultura. Vaig tenir l'avinentesa de treballar amb ell dos anys a l'Avinyon i vaig poder comprovar que és un dels homes més útils de la seva colla. A més a més, avui exerceix un lloc preponderant en el nou grup polític nacionalista que ell ha contribuït molt a formar. Encara que no fos sinó per tot això, és lògic que tingui importància una interpretació de doctrina nacionalista donada per En Nicolau d'Oliver, sobretot aquests temps en què ell i els seus amics es creuen obligats a depurar la doctrina i els procediments per a fer-la surar.

Però en un treball seu aparegut suau, En Nicolau, en combatre el nacionalisme francès i en distingir-lo del català, fa unes asseveracions que, per la manera com són exposades i la concepció íntima que del problema revelen, em fa creure que té una idea equivocada de ço que el nacionalisme és, considerat com a doctrina general.

No vull referir-me per a res a l'aspecte anecdòtic de l'assumpte tractat per En Nicolau d'Oliver. No vull parlar d'En Maurras ni del cas concret de la Universitat de Gant. Però tot el contingut de l'article, amb l'oposició dels mots nacionalisme i imperialisme, i amb la cita d'En Prat de la Riba, fent-hi entreveure un perill en ço que digué, ens fa creure que el distingit escriptor, al qual creiem esperit de més amplies horitzons, no considera el nacionalisme sinó en estat de defensa, i no comprèn el nacionalisme triomfant.

I encara que, desgraciadament per a nosaltres, el nostre nacionalisme no s'hi troba pas (prou voldríem que s'hi trobés ben aviat) en aquest darrer estat, la incomprensió d'aquesta diferència pot ser fecunda en errors i per això la vull subratllar.

Per a mi és una equivocació el creure que el nacionalisme no és sinó una doctrina per als pobles oprimits, com En Nicolau dona a entendre. El que passa és que aquelles nacions que han aconseguit ja triomfar senten el seu nacionalisme en una altra forma, i la doctrina que senten amb el nom solament de patriotisme i sovint sense argumentar-la, en dedueixen, com és lògic, unes conseqüències diferents. Nació que no té reconeguda la seva personalitat, aspira per damunt de tot a obtenir-ne el reconeixement, i ensems el propi govern. Son nacionalisme és reivindicador. Nació que l'ha obtingut ja, aspira no sols a seguir vivint amb son propi ritme, sinó que vol estendre les seves característiques nacionals. Son nacionalisme triomfant el porta a això que En Prat de la Riba en deia imperialisme, amb cert escàndol d'En Nicolau. Si aquest nom no li plau, pot canviar-se. Però sempre serà un cas de nacionalisme triomfant la pruja d'una nació forta d'estendre el seu poble i les seves característiques nacionals.

En aquest sentit és una perfecta manifestació nacionalista la lluita dels francesos per conservar el predomini del francès, tant com ho és, noble i admirable, la lluita dels flamencs per imposar llur pròpia llengua. Apreciant-ho des de ben en l'aire, hi ha una lluita de dos nacionalismes. Com a homes de doctrina els hem de trobar respectables l'un i altre i compendre ben bé els raonaments d'ambdues parts si bé, com a patriotes d'una nació que encara lluita pel reconeixement de la seva personalitat, les nostres simpaties se'n hagin d'anar cap als flamencs, que en la lluita formidable representen la part més feble.

Segons la doctrina d'En Nicolau, en la Gran Guerra no hi havia nacionalisme sinó en els petits pobles oprimits. Jo no ho entenc així. Per a mi, la Gran Guerra, en la qual no lluitaven reis contra reis, ni oligarquies contra oligarquies, sinó pobles contra pobles, fou la constatació més viva de la força del nacionalisme, com a doctrina i com a sentiment expressiu d'universalitat. Lluitava el nacionalisme alemany, en estat agressiu, contra el nacionalisme francès en estat de defensa. No s'usaven aquests mots, certament, però el patriotisme i les unions sagrades eren: aquells els sentiments i aquestes les exterioritzacions polítiques de les solidaritats nacionals, que revelen els nacionalismes. I tots els altres pobles, en arranjant-se en la magna lluita, no feren, a l'engròs i heroicament, més que una manifestació nacionalista, ni més ni menys nacionalista que nosaltres, els catalans, en fer la nostra afirmació solemne de la Solidaritat del 1906-07.

Em sembla que En Nicolau no opina així. L'article d'En Nicolau em dona a entendre que té del nacionalisme un concepte una mica provincià: no hi veu sinó el sentit reivindicador i polític. I una mica il·lusionista, també. Diríem que creu en una Arcàdia del dia que tots els pobles tindran reconeguda llur personalitat i viuran feliços sense molestar-se els uns i els altres. No,

amic Nicolau. Cal no desconèixer la dinàmica dels pobles. Tota nació forta tindrà sempre la tendència a lluitar per una major expansió.

I si desconexem això en el cas del nostre nacionalisme, esquivem l'ideal del nacionalisme català.

I és per això, principalment, que m'ha semblat convenient no deixar passar desapercebuda la doctrina, al meu entendre errada, del senyor Nicolau. Si ell i els seus volen representar un nacionalisme més pur i volen donar a la joventut ideals de gran volada, no han de restringir el sentit de la doctrina nacionalista.

LLUIS DURAN I VENTOSA

«PORTEROS»

EL Ministeri del Treball d'Espanya, fins fa pocs mesos era una mena de casa encantada. Sols s'hi trobaven uns porters i unes taules i uns sillons. Oficialment tenia assignada una plantilla d'empleats bastant nombrosa; però aquests no anaven mai a l'oficina. Es més: si se'ls hagués ocorregut fer-ho, no haurien pogut, perquè no existia la tal oficina. Un dels chistes que es feien a Madrid era aquest: *Cual es el Ministerio en que menos se trabaja? El Ministerio del Trabajo.*

Recentment van voler donar-li feina, al Ministeri del Treball. I li passaren una pila de serveis que fins aquell moment havien estat encomanats a altres distints ministeris: els de Comerç i d'Indústria, les Escoles d'Enginyers Industrials, la Delegació Regia de Pòsits, els serveis d'Estadística...

Don Abili Calderon, ministre que fou del Treball fins fa poc, va ser l'encarregat d'anar organitzant aquells nous serveis que havien passat al seu Ministeri. Però li arribà el moment d'haver de deixar el càrrec sense haver-li vagat d'ocupar-se dels serveis d'Estadística. I perquè no quedessin inèdites les seves fecundes iniciatives en aquest particular, quan ja havia presentat la dimissió, durant els dos dies que es trigaren a resoldre la crisi, publicà una Reial Ordre, tan transcendental per a l'esdevenidor dels serveis estadístics espanyols, que jo vull traure-la de les obscures pàgines de la Gaceta i fer que passi a la posteritat.

Diu així:

«S. M. el Rey (q. D. g.) de conformidad con lo propuesto por la Dirección General de Estadística, ha tenido a bien disponer que la plantilla del personal subalterno de la citada Dirección quede constituida del modo siguiente:

- 1 Portero mayor, con 5.000 pesetas.
- 3 Porteros primeros, con 4.500 pesetas.
- 6 Porteros segundos, con 4.000 pesetas.
- 12 Porteros terceros, con 3.500 pesetas.
- 17 Porteros cuartos, con 3.000 pesetas.
- 19 Porteros quintos, con 2.000 pesetas.»

Total: 58 porters, que cobren de sou 173.000 pessetes.

Comptant que la Sots-secretaria i les altres cinc Direccions generals tinguin igual nombre de porters — i això és tirar curt, puix totes són molt més importants que la Direcció d'Estadística — resulta que en el flamant Ministeri del Treball hi ha 406 porters, que cobren de sou 1.214.500 pessetes.

Tots aquests porters no deuen tenir altra feina que obrir i tancar la porta; i com que de porta només n'hi ha una, hem de suposar que es deuen anar rellevant en la feina, havent-n'hi sempre un de torn. Per saber el temps que cada un d'ells està en funcions, no hem de fer sinó repartir les vint-i-quatre hores pel nombre de porters, la qual cosa dona com a resultat que cada porter presta servei durant tres minuts i mig al dia.

I dic que aquests porters no tenen altra feina que obrir i tancar la porta, perquè recentment se'ls lliurà de l'obligació de netejar que abans tenien. Fou el Sr. Sánchez Guerra qui, el dia 2 d'octubre de l'any passat, posà a la firma del Rei un Reial Decret que diu:

«Los servicios de limpieza de los departamentos y oficinas del Estado se realizarán por mujeres, nombradas en proporción que no exceda del 20 por 100 del número total de empleados subalternos comprendidos en cada escalafón.»

De manera que al Ministeri del Treball, ultra els 406 porters, hi ha 81 dones per a netejar. De moment un hom pensa: Què deuen haver de netejar 81 dones en aquell Ministeri, que és petit com un cop de puny, que és una miniatura al costat dels altres. Però a un hom se li ocorre tot seguit la resposta: les 81 dones es necessiten solament per a netejar el que embruten els 406 porters.

J. VALLES I PUJALS.

Les Idees i les Imatges

LITERATURA ANGLESA
CONTEMPORANEA

En un dels nostres escrits anteriors esmentàvem les «Editions Bossard» important nou nucli traductor de literatura russa contemporània a París.

Però ara avui d'assenyalar, entre altres cases editorials franceses — (les «Editions de la Nouvelle Revue Française», amb el Butler, de Valéry Harboud; el Chesterton, de Ch. Grolleau, de les «Editions Cress»; els Wells, els Conrad, i els Kipling, de Dauray i del malaguanyat d'Humières al «Mercure de France»; el teatre de Bernard Shaw, dels Hamon, de les «Editions Figuières») — l'escolt d'esforç de traducció de literatura anglesa moderna emprès per les «Editions de la Sirène» (29, Boulevard Malesherbes, París), de refinat renom mundial.

Heu's aquí tres llibres característics, d'un picant excentric regust anglosaxó:

«Le Baladin du Monde Occidental», comèdia irlandesa, de John Millington Synge, traduïda per Maurice Bourgeois; «Trois hommes dans un bateau», novel·la, de Jerome K. Jerome (de la qual el nostre Josep Carner ens ofereix les catalanes primícies); «Les Trois hommes en Allemagne», novel·la del mateix autor, bellament traduïda per Georges Seligmann.

Heu's aquí sis volums d'un escriptor el qual encara que en el sentit rigorós del mot no sigui un contemporani, ho és per la seva presència moderníssima i per la seva qualitat especial de creador perfecte de la «novella d'aventures», gènere ara molt interessant i que, probablement, interessarà sempre: ens referim a R. L. Stevenson.

Els sis volums de l'acurada traducció completa de Theo Varlet — «L'He au trésor», «Les Gais Lurons», «Le Maître de Ballantrae», «Les Veillées des Iles», «Les Marquises et les Pantomimes», «Les Gilberts» — els hem arreglats en els prestatges reservats als barbars simpaties de la nostra biblioteca.

JOSEP MARIA JUNOY

Necrològica

Ha mort, confortada amb els auxilis de la Santa Religió, la virtuosa dama Na Montserrat Marfà i Clivilles de Vidal A Sarrià on vivia s'havia captat per la seva caritat i senzillesa l'afecte dels necessitats i dels veïns, pel que la seva mort hi ha estat molt sentida.

Descansi en pau la finada i rebri la seva família i en especial el seu espos, el nostre amic en Josep Vidal i Barraquer i el seu germà polític el cardenal de Tarragona, l'expressió del nostre condol.

AUTORITZEU LES NOTES DE LES
QUALS ENS PREGUEN LA PUBLICA-
CIO, AMB UN SEGELL O UNA FIR-
MA QUE ENS SIGUI CONEGUDA.

Banca Marsans, S. A.

Valors - Cupons - Girs - Canvi - Cotons - Viatges

Rambles de Canaleles, 2-4
BARCELONA

Direcció telefònica:
MARSANSBANK

Apartat de Correus núm. 1.
Telèfons números... 4530 A.
4531 A.
4532 A.

SUCURSAL A MADRID
Avinguda del Comte de Peñalver, núm. 18

BIBLIOTECA
LITERARIA

SETZE CONTES

ALFONS
MASERAS

Preu per exemplar: 2'50 ptes.

Surten dotze volums a l'any d'aquesta important publicació. Han sortit més de seixanta volums. Subscripció: Barcelona, 24 pessetes a l'any; fora, 26; estranger, 28. Escriu a l'Editorial Catalana, S. A., Escudellers, 10, i tot seguit rebren prospectes explicatoris.

NO HI HA TOS QUE RESISTEIXI

i amb la tos desapareix ràpidament el catarro bronquial, present tres vegades al dia

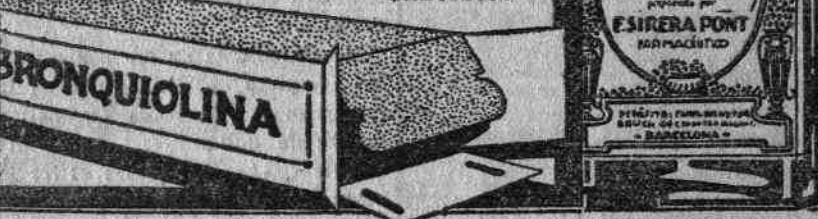
BRONQUIOLINA

el poderós expectorant i expectorant balsàmic, d'agradable gust, que no perjudica l'estómac i calma i cura la tos.

INDICACIONS GENERALS: Refredat, Catarro, Bronquitis, Grippe, Pneumonia, etc.

Demanda a: Farmàcies i Centres d'Especialitat i a la de l'autor F. SIERA i PONT: Bruch, 94

A l'engros: VIDAL i RIBAS: Montcada, 31
BARCELONA

Banc de Barcelona

Aquest Banc, a la seva Casa Central i a la Sucursal número 1, continua realitzant les operacions de compra i venda de Valors, Renovacions, Conversions, Canvis, Agregació de fulles de cupons, Subscripcions, Cobrament i Negociació de cupons i Revisió de llistes d'amortitzacions. Admet en dipòsit tota classe de valors

Dr. Camps Puntas VIES URINÀRIES. Rda. Universitat, 14, pral. De 3 a 5. Econòmica de 7 a 8 de la nit.

COL·LOCACIÓ

En casa establerta d'anys s'ofereix a persona que disposi de 8 a 10 mil ptes. Obtindrà l'interès corresponent i un sou proporcionat a les seves aptituds. Escriure al núm. 333, a LA VEU DE CATALUNYA.

Recomanem a les entitats i als particulars que tenen a bé trametre'ns articles o notes publicades, la necessitat absoluta sense la qual no ens és possible fer-ne el menor cas d'avaluar degudament els originals amb un segell o una firma.

LOCALS

Observatori Meteorològic de la Universitat de Barcelona. — Dia 8 de gener de 1923.

Hores d'observació: A les set, a les tretze i a les divuit.

Baròmetre a 0° i al nivell de la mar: 767'8, 767'1, 767'0.

Termòmetre sec: 7'9, 10'6, 9'4.

Termòmetre humit: 5'0, 7'7, 6'9.

Humitat (centèsimes de saturació): 69, 64, 67.

Direcció del vent: ONO. Calma. SSE.

Velocitat del vent en metres per segon: 6, 0, 1.

Estat del cel: Tapat. Quasi tapat. Nuvolós.

Classe de núvols: St.K., St.K.

Temperatures extremes a l'ombra: màxima, 12'7; mínima, 4'2; mínima prop del sol: 1'8.

Oscil·lació termomètrica: 8'5.

Temperatura mitja: 7'3.

Precipitació aquosa, des de les set del matí del dia anterior a les set del dia de la data, 00 mm.

Recorregut del vent en igual període: 45 km.

Observacions particulars: Pluja al matí.

El director, E. Alcóbé.

Paraigües Cardús Portaferriça, 10.

Vaixelles PORCELLANA J. Llorens. Rbla. Flors, 30.

Passant pel carrer de l'Hospital, davant del Teatre Romea, va caure la dona de 85 anys Rosa Tomás, fent-se una ferida al cap, de pronòstic reservat.

Cristalleries J. Llorens, R. Flors, 30.

JOIES VILANOVA Unió, 6.

L'autocamió núm. 4663 va envestir, al carrer de Sant Joan de Malta, al carro núm. 6413, bolcant-lo. Resulta amb ferides el carterer Francisc Saladas, de 36 anys.

Calofacció ideal Estufa J. M. B. València, 346 — Telèfon 747 S. P.

Sabó La Creu Blanca Econòmic superior Es ven a tot arreu

L'oficial de la guàrdia urbana senyor Merino, va veure al carrer de l'Hospital l'auto núm. 8365 que anava contra direcció. Va voler fer-lo tornar enrere i l'altre s'hi nega, promouent un escàndol.

Grans rebaixes

De l'1 al 15 del corrent en jocs de cacerols, olles, pots, escurredors, etc., en alumini extra. Llorens Germans. Rambla de les Flors, 30.

DEPILATORI BELLESA treu d'arrel el pel molit, pel de la cara i braços. Resultats pràctics. Venda en perfuma

Al carrer de Wad-Ras, cantonada al del Dos de Maig, va baixar d'un tramvia en marxa de la línia número 43, el noi de 14 anys Eliseu Santolaria Agustina, vaiguent de clatell, fent-se ferides de pronòstic reservat al cap, a més de rebre una commoció cerebral.

Fou auxiliat al dispensari del Poble Nou.

Per als que pateixen de l'estómac ELIXIR GREZ El millor preparat digestiu del món.

Invitació Estarà exposat des del dia 9 al 12 del corrent un altar oratori d'estil gòtic construït pels escultors Satorras i Forment a llurs tallers. — Consell de Cent, 286, taller de daurats.

A la barriada de San Campanyà, Esteve Cubaró, de 61 anys, que viu a una barraca, tingué raons amb una tal Francisca, habitant a la barraca del costat. La qual Francisca agafà amb les dues mans l'orella esquerra del seu adversari i estrigassà amb tal braco, que si no hi intervingen altres veïns li arrancava com si fos una figa madura.

El pobre home va haver d'anar tot gemegant al dispensari de Sant Andreu i la Francisca va desaparèixer, ignorant-se on és.

Un senyor que viu a una torre del carrer de Víctor Hugo (Sant Gervasi), va passar en coneixement d'un

urba que havia confiat 619'50 pessetes al seu jardiner E. M., de 32 anys, a fi que pagués un compte, havent sabut després que el tal compte no havia estat liquidat.

Interrogat el jardiner, després d'alguns embolics acabà per confessar que les pessetes se les havia jugat i, naturalment, les havia perdut.

Per tal motiu fou detingut i conduït a la delegació de policia.

Impermeables anglesos

marca «EL GALLO»
Pacoren, Ceriñá i Valls
Balmes, 18, Barcelona
Últimes creacions

La Germandat de Sant Anton Abat de Colxers de Barcelona es proposà commemorar amb gran esplendor la seva festa tutelar de Sant Antoni Abat.

Ultra una solemnisíssima cerimònia religiosa que tindrà lloc al matí a l'església de la Casa de Caritat i la benedicció d'animals amb la tradicional cavalcada del «Tres Toms», celebrará a la nit un ball de gala a profit dels impossibilitats al local del Venus Sport.

La Secció d'Arqueologia i Història del Centre Excursionista de Catalunya ha organitzat per a demà, dimecres, a les set de la tarda, una interessant exposició gràfica amb projeccions de monuments artístics de Catalunya.

Als salons de Belles de «EL SIGLO», s'inaugurarà demà una exposició de pintures del senyor Navarro Forgas.

A la Notaria d'En Manuel Borrás de Palau es signa l'escriptura d'arres entre En Carles Casades i de Còdol i el Col·legi d'Advocats, en virtut de la qual el primer s'obliga a vendre a la preferida Corporació, dintre del mes de juny pròxim, la casa número 283 del carrer de Mallorca, comproment-se per a llavors deixar-la lliure i a disposició d'ocupar-la el Col·legi.

La setmana passada ingressaren a la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de Barcelona 915.782 pessetes procedents de 4.556 impositacions, essent 398 el nombre de nous imponents.

S'han satisfet per 1.570 reintegres 638.842'52 pessetes, i per la compra de valors per compte de sis imponents 7.708'35 pessetes.

Total, 1.570 reintegres i 646.550'87 pessetes.

A quarts de vuit del matí, a la Rambla de Canaleles, davant del carrer del Bonsucós, l'autocamion núm. 672, que fa el servei d'un hotel, atropellà un home deixant-lo tan greument ferit que morí mentre el duïen cap al dispensari del carrer de Barbaia amb el mateix auto causant de la desgràcia.

Representava uns 50 anys i no fou identificat.

El xofer fou detingut per una parella de seguretat.

A la matinalada, l'auxiliar de la guàrdia urbana senyor Bas, que passava pel carrer del Asalto, va trobar-se prop del de Sant Oleguer amb un subjecte que donava forts cops a les portes de les botigues movent un gran escàndol.

El senyor Bas el detingué convencent-se que es tractava d'un desequilibrat i el feu pujar a un cotxe i conduïr al dispensari de l'Alcaldia on l'auxiliaren per presentar forta excitació nerviosa.

Com que no va ésser possible saber on vivia, fou conduït de moment a la Comissaria de Pobres, si bé no es tractava de cap pobre, doncs a les butxaques hi dula 1.150 pessetes en billets del Banc d'Espanya i 275 en metàl·lic.

Aquesta suma quedà dipositada a la Comissaria.

A la Rambla de Sant Josep un autocamion atropellà a Serafina Barquero Martínez, de 63 anys, resultant amb contusions a la cara i braç dret, que li foren curades al dispensari del carrer de Sepúlveda.

A l'Asil del Pare han mort Felip Centelles Vidal, de 82 anys, vidu, natural de Barcelona; Lluís Martínez Vera, de 39 anys, vidu, natural de Murcia; Lluís Lorenzo Vivo, de 50 anys, i Josepa Martí Oliveras, de 70 anys, soltera, natural de Girona.

A l'arribada d'un tren procedent de Tarragona, aquest matí, un viatger sofí un atropellament en el moment de baixar del vagó.

Conduït al botiquí de l'estació de França, morí als pocs moments malgrat els auxilis que li foren donats.

A una butxaca hi dula una fe de baptisme a nom de Domingo Palliser.

El jutge de guàrdia ordenà portar el cadàver al dipòsit.

Al dispensari del carrer de Sepúlveda van auxiliar a Marina Vidal Elvira, de 31 anys, habitant, Nou de Dulce, 2, la qual presentava començaments d'intoxicació per haver begut, no s'ha precisat com, una dissolució de sublimat corrosiu.

Al mateix carrer Nou de Dulce, un municipal, avisat per uns transeünts, va recollir un home d'uns 35 anys, sense ofici ni domicili, el qual estava ajeut a terra, greument malalt. Va ésser portat a l'Hospital de la Santa Creu.

Desbarregant aquest matí bales de cotó a un magatzem del carrer de Montcada, l'obrer Ramon Roselló, de 47 anys, sofí la fractura de la clavicula dreta, pronòstic reservat.

Fou auxiliat al dispensari del carrer de Barbaia i portat després a l'Hospital Clínic.

TINTURA WINTER

Premiada amb Medalla d'Or

Amb una sola aplicació desapareix la canfete. Serveix per al cabell, barba i bigoti. Es prepara per a negre, castany fosc i castany clar. Dona colors tan naturals i inalterables, que bé pot dir-se que és la millor i més pràctica. Venda en perfumeries.

Vida religiosa

Avui: Sants Julià, Vidal, Fortunat, Segoní i Felix, màrtirs. — Demà: Sants Nicanor, doctor; Agatò, papa; Guillem, bisbe; i Santa Alfrida.

Quaranta hores: Demà, a l'església parroquial dels Sants Just i Pastor. Hores d'exposició: De dos quarts de vuit del matí a dos quarts de sis de la tarda.

La missa de demà: Cinquè dia de la infraoctava, color blanc.

Cort de Maria: Demà, Nostra Dona de l'Ajuda, a la seva església, privilegiada, o de la Bonanova, a Sant Agustí.

Vetlles en Sufragi de les ànimes del Purgatori: Avui, l'ora dels Sants Angels i Sant Vicens de Paul a la seva capella, Escorial, 155 (Gràcia). — Demà, Torn de Jesús Crucificat, a la mateixa capella.

La Reial Arxiconfradia de Mares Catòliques, el dia 10, segon dimecres del corrent, celebrará, a l'església de Sant Agustí, els seus exercicis mensuals amb missa de Comunió a les vuit; i a la tarda, a dos quarts de cinc, la funció de reglament, amb plàtica pel director, doctor En Pasqual Llopes, dega.

Bisbat

ALS DEVOTS DE LA VERGE DE LOURDES

Uns amics carissims que estan treballant en la confecció d'un llibre que tindrà per objecte ressenyar l'arrelada devoció que hi ha a Catalunya envers la Verge de Lourdes, ens pregunten demanem des d'aquestes columnes la generosa col·laboració de tots aquells catalans que tinguin des d'ells o notes de romatges sortits de Catalunya per a la terra de la Verge Blanca, programes o periòdics que perlin de festes catalanes a honor de Lourdes, història d'altars o capelles que hi hagin a Catalunya, exemplars d'himnes, goigs i càntics, folietons de pietat, etc., etc.

Des dels altars, capelles o imatges s'agrairà fotografia.

Totes aquestes dades poden trametre's a la nostra Redacció i a nota de l'encarregat de la informació eclesiàstica.

Es prega que els que corresponguin a aquesta pietosa invitació ho facin amb el major nombre de dades possibles per tal que l'obra que hi ha en projecte sigui ben completa.

Conferències

D'jous vinent, a les set del vespre, tindrà lloc a l'Institut Francès (Consell de Cent, 338), una conferència a càrrec del senyor J. I. A. Bertrand, sobre el tema: «La Comtesa de Noailles i la literatura femenina contemporània».

Pàgines escolides seran llegides per la senyoreta Rialer i el senyor Autrey.

Inconvenients del verisme en els pessebres o el parer d'una comare

PARLAR dels pessebres a l'hora d'avui és parlar dels fets consumats. Però mai ha estat el meu tarannà avançar-me als esdeveniments.

Els meus comentaris es basen en l'observació i les coses succeeixen quan han de succeir. I ben content n'estic, car no tinc pretensions didàctiques ni d'orientador a ultrança.

La qüestió dels pessebres erudits i dels pessebres ingenus no està resolta. Cadascú fa el que li plau, i per molts anys. Però és evident que si comencem per encabir tota una contrada de Palestina en un reconet d'estatge, o en el quiosc de la porteria, o en la lleixa d'un aparador de vetes i fils, falsegem, de bell antuvi, la veritat històrica i geogràfica.

Quan algú us parli de pessebres artístics, senyeu-vos. El dimoni hi balla en forma de palmera d'espart tenyida amb anilina, de poblats orientals inexpressius i afusellables, de Reis d'Epifania amb llargs seguits d'òpera, de roques fantàstiques de paper d'emballatge, on l'escombreta de l'emblanquinador hi ha esquitxat deixies de sòcol.

Tota aqueixa il·lusió versenblança put a resclosit d'escenari, és d'una fredor de martingala, predispesa al turisme i no pas a la tendresa fervorosa dels infants, fa estimar el bitllet Kooc i no pas el Jesuset de l'establia.

Per als nostres petits, el bon Déu va néixer a casa de la dida, en el cortirol on ells han sentit la vera escalfor del bou i de la mula. El Fill de Maria ha d'ésser amb el temps llur companyó. Si el situen en terres exòtiques, llunyanes, incògnegues, els obliguen a pensar en un viatge llarg, molestós o impossible. Els desvirtua l'esperança de besar la carn pura i palpitant, d'oír el xiscle que respon al pessigolleig, de gaudir de la carícia inconscient i del bres generós que atura les ploralles.

El suro pelegrí, el boix, la molsa rossa, grisa i verda, la petita atzavara i el galleran, són ofrenes del bosc eixamador de totes les virtuts de cel i terra. Duen sentors dels nostres engrescaments; del marge, de l'obac, del fred i de la boira íntims de les passejades dominicals, de les nostres primeres devocions per la natura. Poblen l'afrau de caçadors amb escopetes de plom, de pastors amb samarra, de velles amb filosa, de noies amb caputxa, de xais i porcs amb camés de filferro, de gallines i oques més grosses que els rucs dels llenyataires; feu que els pagesos surmuntin les teulades, que els Tres Reis vagin a peu, solitaris, amb ceptre i corona, arrossegant el mantell d'ermíni (l'amplitud del qual imita una tabaquera), que l'estel que els mena pengi d'un fil, que hi hagi una ermita feta d'un tap de xampany, que Sant Josep romanguí dret amb la vara florida i la Verge asseguda terra enllà, que el bon Jesús reposi nu entre escuradents i l'àngel desplegui ales de colom i sostingui un rètol de bambolina.

Això és d'un franciscanisme estètic insubstituïble, ja tradicional, un monument que plasma la fe senzilla dels nins i plau al Redemptor.

El verisme arcaic i objectiu altrament predisposa a l'anàlisi i a la crítica dels saberuts.

Un petit detall pot donar peu a una discussió i àdhuc a l'heretgia.

Citem un cas ben significatiu. Ens trobàvem enfront d'un pessebre-reclam, instal·lat en el vestíbul d'un establiment de robes. El constructor s'havia inspirat en un criteri eclèctic. S'hi veien caserius amb cúpules i minarets — una Africa de Burguet i mahalla — d'on eixien camperols del Camp de Tarragona i hebres i dromedaris que caminaven per sacosteis nevats; i molins de vent que rodaven, i fonts inestroncables, i un gran portal de Betlem, amb reminiscències arquitectòniques del nostre Palau de Justícia.

Unes dones del poble el contemplaven enfavades. En un estanyol d'aigua natural hi havia uns peixos veritables, peixos d'ornament, molt vividors, però que el mateix es moren en una bassa-anunci feta de tela impermeable, que en un glòbus penjat sota un quinquar, que en la peixera d'un bar, que en aquella cassola disfressada.

Una de les dones es planyia de veure'ls allí de cos present. Ultra la crueltat de l'ínutil sacrifici, la molestava la inversemblança. Molt propi, el paisatge, les figures, els edificis, àdhuc un túnel còpia del de Vallvidrera, però... aquells peixos! Era ben sabut i resabut que el peix no existia llavors.

— I els castells? — insinuà una companya.

— Els castells, ja ho crec! —

Ningú no pensà a contradir-la. Semblava revestida de tanta autoritat i competència!...

La idea que el diluvi universal havia pogut exterminar el peix, encara que ràpida, no deixà d'inquietar el grup d'espectadors.

Però un jove reaccionà.

— Què en farem, bona dona, del miracle dels pans i dels peixos? Què hi pescava, l'apòstol Sant Pere, en el mar de Galilea?

— Ui, de quan parlem! Havien passat anys; Jesús ja era un home. Amb lloc i temps maduren les nespres, minyó. Si jo hagués creat el món i el meu fill, per les seves dèries, em de-

mana peixos i pescadors els invento d'un buf. Que no sabem què cosa és forçar la voluntat dels pares?

Heu-vos aquí un llenguatge irreverent, de massa familiar, que jo transcriu sols per fi de bé.

Molts versícols dels evangelis restaven falsejats si la comare s'entossudeix en sostenir la seva tesi com qualsevulla erudit amb pruija de singularitzar-se. Si en poden fer de dany uns peixos mal situats i un pessebrista meticulós!

PRUDENCI BERTRANA

Butlletí internacional

9 de gener de 1923

D'ANGORA
A LAUSANA

Diuen de Constantinoble que hi ha arribat Hassan Bei, procedent d'Angora, i que sortirà immediatament cap a Lausana, on representa el govern turc en les negociacions de pau, que entraran ara en un període interessantíssim i decisiu.

La delegació turca reprèn les converses amb els aliats en un ambient de màxima intransigència, enfortit alhora pel fracàs de la Conferència de París i per les deliberacions de l'Assemblea d'Angora.

Cal, doncs, recollir les manifestacions que Rauf Bei féu dies enrera al seu discurs de la Gran Assemblea Nacional i que ha tramès al corresponent del Times, de Londres, a Constantinoble.

Rauf Bei, després de dir que la delegació turca a Lausana té plenitud de poders per a pactar la pau, declarà el següent, que constitueix el programa dels kemalistes a Lausana:

(1) Karagatz és inseparable d'Adrianópolis. Els grecs han contestat aquesta declaració ocupant l'estació de Karagatz, malgrat les protestes de les autoritats franceses.

(2) Turquia demana un plebiscit a la Tràcia occidental. També els grecs han contestat aquest punt mobilitzant llurs tropes de Tràcia.

(3) Turquia no pot reconèixer cap Estat armeni, fora de la República armènia del Caucas, la capital de la qual és Erivan. Això pugna amb les suggestions dels Estats Units per a crear una llar armenia a Micràsia.

(4) Abans d'accedir a la llibertat dels Estrets, cal que Turquia obtingui tota mena de garanties quant a la seguretat de la Mar de Màrmara i Constantinoble. Aquest punt de vista, interpretat a la manera turca, és absolutament incompatible amb el concepte que tenen els aliats de la llibertat dels Estrets.

(5) Turquia rebutja l'acceptació de cap mena de control estranger damunt el territori turc. Aquesta declaració, donat l'esperit que la informa, és incompatible amb les proposicions dels aliats relatives a les compensacions que demanen a canvi de l'abolició del règim de capitulacions.

(6) Mosul resta dintre dels límits de Turquia, segons foren assignats al Pacte Nacional i una enorme majoria dels seus habitants són fills de Turquia. Aquesta part del programa turc trobarà una gran resistència per part d'Anglaterra, car l'afer de Mosul té una connexió íntima amb la lluita universal pel petroli.

(7) Si Turquia no pot aconseguir a Lausana una indemnització de guerra o les reparacions que li corresponen pels danys que ha patit, cal que els aliats deixin a Turquia en llibertat d'entendre's amb Grècia sobre aquest aspecte de les negociacions. La posició verament paradoxal de Turquia en aquest punt respon a la complexitat de la seva situació. Compareix a Lausana com a potència vençuda en la guerra gran per la coalició occidental, per a pactar la pau que fracassà a Sévres. Però entre Sévres i Lausana hi ha hagut la victòria de Micràsia. Turquia ja no és la potència vençuda pels aliats que acceptà l'armistici de Mudros. És la potència vencedora dels grecs, que imposà l'armistici de Mudania. I és per això que, en lloc de sotmetre's a les imposicions dels aliats com a vençuda, demana una indemnització a Grècia com a vencedora. Als moments que les tropes franceses i belgues marxen cap al Ruhr, aquest exemple de Turquia pot exercir a Alemanya una suggestió molt perillosa.

(8) En l'afer de les capitulacions, Turquia romanirà fidel al Pacte Nacional en virtut del qual foren abrogades. Això pugna també amb la posició adoptada pels aliats.

(9) El Yemen forma part de Turquia i el ferrocarril del Hejaz és propietat de l'Eikaj (fundacions religioses). No cal dir que Anglaterra tampoc accepta aquest punt de vista.

Es molt probable, doncs, que la Conferència de Lausana acabi com ha acabat la Conferència de París.

Tornen a sorgir a Orient i a Occident conflictes greus, conflictes que comporten perills imminents.

JOAQUIM PELLICENA I CAMACHO

Polítiques

LA CONFERENCIA DEL DR. TORRES

Al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria diumenge al matí donà una conferència don Humbert Torres, batlle de Lleyda i actual cap de la minoria nacionalista republicana a la Paheria de l'esmentada ciutat.

Aquesta conferència, que era la tercera de la sèrie organitzada per la secció de Propaganda Nacionalista del Centre, anava dirigida a la joventut.

Hi assistí un públic força nombros

i presidí l'acte, el president del Centre senyor Casals.

El president de la Secció de Propaganda, senyor Carrubé, presentà el Dr. Torres, fent-ne el degut elogi, recordant la seva tasca a la presidència de la Paheria.

També recordà la defensa que féu recentment com a cap de la minoria nacionalista republicana, de la proposició del Comitè demanant que els Ajuntaments fessin la declaració de voler l'autonomia de Catalunya.

En aixecar-se el Dr. Torres fou rebut amb forts aplaudiments.

Explicà el concepte dels deures de la Joventut respecte l'alliberació de Catalunya, insistint en què la joventut

Dietari històric

9 gener de 1914

EN LA DIPUTACIO DE BARCELONA S'APROVA L'ESTATUT DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

No han passat encara deu anys i la gènesi de la Mancomunitat ens apareix ja amb caràcter històric: tal és la llei dels preliminars davant l'obra realitzada.

A l'empar del Reial Decret de 18 de desembre de 1913, provocat per acord de la Diputació de Barcelona i promogut per il·lustres patricis que desitjaven un organisme representant de la Unitat de Catalunya, i ratificat després pels organismes de la nostra terra, el 20, 21 i 22 de desembre del mateix any, nasqué, amb respecte dels partits distints i corresponent a un afany sentit pel poble, la Mancomunitat de Catalunya.

Migrada era la concessió governamental sota el punt de vista de l'autonomia, però l'Estatut preveia l'atorgació de més facultats i el trasllat d'altres serveis.

La font d'ingressos, el règim de la Mancomunitat i l'ingrés o separació de les Diputacions també es consignaven en l'Estatut.

De la magna Assemblea de les Diputacions sobresurten dos noms: un d'accidental, el del governador civil de la «provincia» de Barcelona, En Rafael d'Andrade, que en representació del Govern presidí la constitució de la Mancomunitat; l'altre, el d'un apòstol d'una doctrina, del patrici que esdevingué primer President de la Mancomunitat de Catalunya, N'Enric Prat de la Riba, el record del qual perdura i l'esperit del qual alena encara, presidit pel seu bust, dins del Palau de la Generalitat.

En la jornada del 9 de gener de 1914 es marcà una gran fita en el renaixement polític de la nostra Catalunya. Consignem la data en aquest Dietari de vells records.

ESPIGOLAIRE

tut ha de tenir fe en la pàtria, confiança en l'esdevenidor i esperit de sacrifici.

Ressegui el procés de la història en diverses nacionalitats, comparant-ne després els resultats amb els de Catalunya.

El Dr. Torres fou molt aplaudit. Aquesta conferència fou curta perquè els assistents poguessin anar al Parc a pendre part a la festa que s'hi celebrava al migdia.

UNA VISTA IMPORTANT

A la Secció primera de l'Audiència s'hi celebrà ahir un judici motivat per una de les causes instruídes amb motiu de les manifestacions a favor de l'autonomia de començos de l'any 1919.

El processat era En Marian Gregori al qual el fiscal acusava dels delictes d'«ultratge a la nació» i d'«atemptat als agents de l'autoritat», del manant-li per tot plegat prop de sis anys de presó.

El judici havia estat ja suspès cinc vegades per incompareixença dels testimonis de càrrec, tres policies que ahir tampoc es presentaren.

Practicada la prova en la qual es presentaren nombrosos testimonis, als quals no solament negaren la culpabilitat del processat en els fets d'autes, sinó que afirmaren que aquell fou atropellat pels policies en ésser conduït a la Delegació, informà el fiscal senyor Polit, el qual no féu sinó sostenir les seves conclusions.

Després informà l'advocat defensor del Gregori, En Ramon Noguer i Comet, diputat secretari de la Mancomunitat.

A les poques paraules ja se les tingué d'haver amb la presència exercida pel senyor Fernández Argüelles, per no voler aquest que el lletrat es referís als fets esdevinguts a la nostra ciutat a les primeries de l'any 1919.

El lletrat sostingué enèrgicament el seu dret a parlar d'aquells fets, un episodi dels quals era l'assumpte d'autes, i defensà la lleicitat d'aquell moviment i el dret de Catalunya.

Negà després que el processat hagués donat els crits subversius de què se l'acusava i molt menys que hagués agredit els agents, la qual cosa no podia fer per haver estat conduït a la Delegació lligat.

Examinà la doctrina jurídica aplicable al cas, afirmant que incloïa admetent la culpa del processat, ha d'ésser comprès en l'indult donat pel Govern Sánchez Toca, quant al delictes d'ultratge, i quant a l'altre es manifesta la seva innocència.

Per tot això demanà a la Sala una sentència absolutòria.

El judici fou clos per a sentència.

En Cambó defineix les modalitats

Senyors i senyores:

Es per a mi una gran satisfacció i una gran honra el dirigir-vos la paraula. Jo sé tots els esforços que representa l'haver arribat a assolir aquest Casal per a estatjar l'Associació Catalana de la Barceloneta. Jo en sé tot l'esforç. Sé que la tasca no és fàcil d'encenalls; sé que és tasca de molts anys, i sé que és tasca feruda, perquè ha estat dolzosa, perquè ha costat un gran esforç.

Jo, en venir a vosaltres, abans que tot, us he de dir paraules no d'encoratjament, que no les necessiteu; de felicitació, i perquè l'exemple del que heu fet fins ara serveixi d'alè i d'impulsió pel que heu de fer en l'esdevenidor.

I aprofito, per acord de la Comissió d'Acció Política de la Lliga Regionalista, l'acte de la inauguració d'aquest casal, d'aquest estatge, per a tenir amb vosaltres, amb tots els catalanistes, especialment els que són seguidors de la doctrina i de la disciplina de la Lliga Regionalista, un moment d'expansió, un moment de comunicació, que els instants actuals, que el que passa en la consciència de l'ànima catalana, requereixen, i fan necessària, aquesta comunicació, aquest moment en que pensem tots en veu alta, perquè vegem si entre tots hi ha aquella comunió d'esperit i aquella unitat d'esforç que ha estat sempre la nostra característica.

LES MODALITATS CARACTERÍSTIQUES DE LA LLIGA REGIONALISTA

Els homes de la Lliga Regionalista, els homes d'aquest conjunt de forces que durant 25 anys, sense una sola interrupció, venim lluitant pel triomf dels ideals de Catalunya, ens vam atribuir des del primer moment una tasca fonamentalment difícil i desagradable; vam aixecar des del començament la bandera que no hem deixat de tremolar mai i que tremolem avui amb el mateix convenciment del primer dia, d'anar a la realització més completa dels ideals de Catalunya, de la major llibertat, com a camí de la major grandesa per a Catalunya, amb dues modalitats característiques: una, per les vies de concòrdia i harmonia, i altra pel camí de l'evolució, pel camí del treball constant, de cada dia, del propi esforç, no refugiant-se per res d'esdeveniments extraordinaris que ens donessin la feina feta. Nosaltres, en vincular la nostra acció en una direcció de concòrdia i en un mètode evolutiu, sabem tota la dificultat del paper que ens atribuïm: sabem que aquestes són dues coses, per la seva naturalesa, imposables, no sols a Catalunya, sinó imposables en qualsevol poble meridional, en qualsevol país llatí.

Els llatins, i tots els meridionals, som més aviat gent de la flamarada. El predicar solucions de concòrdia i mètodes evolutius, és fecund, és de resultats positius, però no és una de les coses que despertin de primer anhel grans entusiasmes.

La sola existència d'un plet nacionalista vol dir que hi ha una personalitat, una col·lectivitat nacional, que té drets, que té prerogatives de tenentes per una altra personalitat nacional; de manera que hi ha un estat de greuge sentimental, i amb un temperament, amb una sentimentalitat llatina i meridional, com en definitiva és la nostra, quan hi ha un greuge sentimental, el nostre temperament ens porta correntment a l'afirmació sincera de solucions de «tot o res», de violència, de «si no de bon grat, per força», de «ho volem tot, perquè tot ens pertanyi». I això no és propi dels catalans; és propi, com he dit abans, de tots els meridionals, especialment tots els llatins.

A Catalunya, la política del «tot o res», històricament ens ha portat a grans desgràcies, a immenses desgràcies. La representació més característica d'aquesta política, el dissortat comte d'Urgell, va portar una de les més grans caigudes de la nacionalitat catalana.

Els castellans, per la política del «tot o res», han perdut l'imperi i menys que les circumstàncies porten a les mans llurs; pel «tot o res» van perdre Itàlia, pel «tot o res» van perdre Flandes, pel «tot o res» van perdre, per no voler donar l'autonomia, totes les colònies d'Amèrica, pel «tot o res» ha quedat reduïda l'Espanya d'hegemonia castellana al que és avui.

Els francesos, que són llatins i meridionals, com nosaltres, per la política del «tot o res», en aquests moments, corren el perill de perdre en la pau tots els resultats de la victòria. (Molt bé; aplaudiments.)

I si el nostre temperament, quan hi ha un plet sentimental ens porta a solucions de violència, a solucions extremes, el mateix passa amb el mètode evolutiu que caracteritza la nostra actuació. El nostre temperament s'avé amb molta més facilitat a esperar la realització dels ideals per un esdeveniment extraordinari, una revolució o un cataclisme. Això és el mateix que esperar-ho tot de la rifa, en lloc d'esperar-ho del treball de cada dia, que és pesat, que és lent, que és molest. El que hem predicat durant 25 anys al poble de Catalunya, el que no hem deixat de predicar mai i el que seguirem predicant, és que l'assoliment de la llibertat del nostre poble ha d'ésser el fruit de l'esforç continuat, d'un dia i un altre dia, d'un any i un altre any, de tots els catalans: no us invitem a pendre un bitllet, un dècim o una participació d'una rifa; us invitem a aconseguir la llibertat de la pàtria per l'esforç i el treball perseverant. (Grans aplaudiments.)

He predicat sempre, no tinc el remordiment d'haver predicat mai el contrari — i potser he estat pesat de tantes vegades com ho he repetit — que jo m'estimo més que Catalunya tingui més mereixements que llibertats i drets, que no pas que tingui moltes llibertats i molts drets i pocs mereixements; més m'estimo que els graus de catalanització i de patriotisme dels catalans excedeixin els graus de llibertat que tinguem, per insignificants i minses que aquests siguin, que no passi, al contrari, que fossin més els drets i les llibertats que els mereixements; perquè en els pobles, com en els individus, les facultats, els drets, vénen darrera dels mereixements, d'una manera fatal: es poden retardar, però no arriben a perjudicar-se mai; mentre que el tenir llibertats, drets i facultats, sense una consciència prou il·lustrada per a saber-los discernir, sense una voluntat prou desenrotllada per a saber-los administrar, pot significar la pèrdua d'aquests drets vinguets amb precipitació sense la deguda preparació. (Aplaudiments.)

Per això he predicat sempre el sistema evolutiu i d'aquest mètode evolutiu no ens apartarem mai. Podrà Catalunya abandonar-nos a nosaltres; però nosaltres del camí que la nostra consciència des de la nostra adolescència ens ha dit que havíem de portar a Catalunya, d'aquest camí no ens n'apartarem mai. (Molt bé.)

ELS DOS EXTREMISMES

Jo reconec, senyors, que aquesta posició nostra és una posició incòmoda, perquè és una posició que porta i ha de portar sempre, fatalment, al descontent dels extremistes d'aquí i dels extremistes d'allí, de Madrid; que els extremistes d'aquí, els impacients d'aquí, aquells en els quals el sentiment pot més que la reflexió, com a bons llatins, ens han de trobar lents, sense tenir en compte que nosaltres representem, dins de la política catalana, l'única nota de persistència. Fa 25 anys que actuem i avui seguim actuant com des del primer moment. Gireu els ulls enrera i mireu el que «en resta de totes les actuacions extremistes que en aquest període han intentat entrançar-nos: totes moriren en la major ineficàcia. L'única afirmació constant d'amor a Catalunya, de treball per l'autonomia de Catalunya, sense una sola interrupció, és la nostra. (Aplaudiments.)

I davant del que passa a Madrid podem dir el mateix. Aquí alguns ens ataquen de tebis. A Madrid tenim la honra de mereixer els màxims atacs dels que són els més il·lustrats enemics de Catalunya; els homes intel·ligents, d'entre els enemics de Catalunya, no censuren, no ataquen, no injurien els extremistes; a qui ataquen, a qui injurien, a qui vilipendien, és a nosaltres. Aquests atacs són la més noble de les nostres execucions. (Llargs aplaudiments.)

Doncs, bé: en aquesta posició central, perquè representa l'equilibri, en els moments actuals, de fonda crisi, de grans sotracos, de grans commocions de la consciència catalana i de preocupació de la consciència dels altres davant de les orientacions que

bona part de l'opinió catalana està prenent, crec que tenim el deure, i ens han de reconèixer el dret, de dir paraules de serenitat als extremistes d'aquí i als extremistes d'allí; i això és el que val a fer aquesta tarda davant vostre.

EL FRACAS DEFINITIU DE LA POLÍTICA ASSIMILISTA

Als d'allí, als que representen el manteniment del «statu quo» d'un Estat que no reconeix la plenitud dels drets de la personalitat catalana, a aquests, jo els he de dir que no es fa cin més il·lusions: la política assimilista ha fracassat definitivament a Espanya. Catalunya no ha estat fins ara assimilada; Catalunya no serà mai assimilada. (Molt bé; aplaudiments.)

Hi haurà pocs homes que tinguin un respecte tan gran com tinc jo per les virtuts del poble castellà. Castella ha fet Espanya. Hi ha gué un moment en què nosaltres, els catalans, érem més forts que Castella; no obstant, Castella, en ajuntar-se als pobles peninsulars, va saber, amb son esperit, informar una Espanya. Però què? Perquè tenia un major grau de patriotisme que nosaltres, un major grau d'heroisme que nosaltres, un major grau d'ambició nacional que nosaltres. Jo crec, senyors, que per a una col·lectivitat, per a una pàtria, les grans ambicions són coses respectables i honorables. Jo saludo i respecto aquesta ànima castellana, que no solament volia fondre tots els pobles de la península en un ideal que fos el seu, en una política que fos la seva, sinó que volia estendre-la per tot el món. Tant de bé poguéssim un dia tenir un somni semblant per a Catalunya!

La política assimilista encarna un noble i gran ideal: és fórmula de super-patriotisme. Però els ideals més nobles, quan pugnen contra la realitat, poden transformar-se en un absurd; una gesta heroica, quan no està acompanyada dels mitjans per a portar-la a terme, pot ésser l'acte vulgar i estúpid d'un suïcidi.

Jo dic als homes representatius de l'ànima castellana, que és hora que reconeguin que l'ideal d'assimilisme castellà ha fracassat i que cal renunciar-hi.

A tots els pobles, als que no es volgué donar els uns graus de llibertat, s'els haig de reconèixer la independència completa. Els lligams que no es volgueren afuixar, s'han hagut de rompre, i els somnis d'imperi universal, han quedat reduïts, aquí, en la realitat, a una Espanya que no té, ni tan sols, els límits de la península ibèrica que li ha traçat la Geografia i dintre els límits reduïts d'avui hi conviuen fermentos de desintegració com el que existeix i és avui una realitat a Catalunya. (Molt bé. Aplaudiments.)

I jo dic a tots, no sols als polítics dirigents d'Espanya; jo dic als homes representatius de l'ànima castellana, de l'heroica i admirable ànima castellana; jo els dic, que mirin la realitat cara a cara i que es convencin de que el que no es pogué realitzar ni assolir en els moments de les majors grandeses, dels més grans brills, en el moment de la major arma assimilista, que era la monarquia absoluta — que era un Rei que ho representava tot i concentrava tot — que no es fa cin la il·lusió de realitzar-ho avui, en moments de decadència, de pobresa, en el moment d'orientacions democràtiques, que no són instruments adequats per a servir aquest ideal assimilista. Qui somnia en poder realitzar a Catalunya el que la gran Anglaterra no ha pogut realitzar a Irlanda, el que la poderosa Alemanya d'abans de la guerra no pogué realitzar a Alsàcia ni a la província de Posen?

La política assimilista amb Catalunya, tant la suau com la violenta, ja no és avui expressió respectable d'un super-patriotisme, és la inconsciència completa d'uns homes que no tinguin ulls o que no sàpiguen apropar-los per a mirar cara a cara la realitat. Voler encara avui, fer de tota Espanya una Castella gran, és condemnar a què Espanya es reduïxi als límits de la vella Castella.

LA CONSCIÈNCIA NACIONAL DE CATALUNYA

Catalunya té avui una personalitat més acusada i més viva i una cons-

ciència d'aquesta personalitat molt més desperta de la que tenia fa segles, de la que tenia en els temps dels Austries, quan gairebé gaudia d'una completa independència. La consciència de la personalitat catalana i la voluntat d'ésser que té el poble català, és avui immensament superior a la que ho havia estat ara fa tres segles a Catalunya. (Molt bé.)

I davant d'això, senyors, el voler desconeixer-ho, el voler suprimir-ho, és el més gran dels errors, que pot portar al més gran dels cataclismes. Tot acte per a ofegar, per a limitar, per a ferir una manifestació peculiar, diferencial, de la nostra personalitat catalana, no la suprimeix; la irrita, l'emmetzina, l'excita, i fa que realitats que ben conreades, podrien ésser fecundíssimes, es transformin en elements de pugna, de disgregació, d'entrebancs, que ens fem els uns als altres.

EL DILEMA DE L'A B C

Un diari de Madrid, «A B C», publica aquests dies uns articles que són simptomàtics. Jo he de dir que no crec que els articles d'«A B C», siguin l'exposició d'un estat de consciència molt general. Hi ha un fet que ho demostra: el que a Madrid mateix els articles d'«A B C» han tingut un ambient escassíssim. Però jo us dic que si el dilema que planteja «A B C», és el dilema que es planteja a Catalunya; si Catalunya tingués de triar entre la submissió abjecta i la separació, que no en tinguin cap dubte de que la immensa majoria dels catalans optarien per la separació, abans que per la submissió. (Molt bé. Grans aplaudiments.)

EL SEPARATISME CENTRALISTA

Diguem, doncs, als d'allí, que no plantegin el problema en un terreny en el que no té solució, en el que no té la solució que ha de tenir, igualment convenient a uns que a altres.

Fa pocs dies que jo era a Madrid. Hi anava com a delegat de la Junta de l'Exposició de Barcelona per a gestionar l'assistència dels industrials madrilenys a l'Exposició del Moble que celebrarem a la primavera. L'Associació dels industrials madrilenys, ens donà un dinar, i allí, a Madrid, ens trobarem sorpresos amb què la carta del dinar esdevia redactada una plana en castellà i l'altra en català. (Expectació.) I jo us dic, senyors, que aquests industrials del ram de la Fusta, demostraven, amb això, un patriotisme, molt més il·lustrat que aquell del qual ha donat proves la Reial Acadèmia de la Llengua, en acordar que, en les futures edicions del Diccionari, no es digui aquest, com s'ha dit fins ara, «de la Lengua Castellana», sinó «de la Lengua Espanyola», amb la qual cosa ha semblat que volien excloure la llengua catalana del cercle de les llengües espanyoles, realitzant, mentalment, una acció separatista. (Molt bé.)

EL PROBLEMA DE L'ARANZEL

I jo els dic també, des d'aquí, als d'allí, als meus amics d'allí — que jo n'hi tinc molts d'amics allí i me'ls estimo molt — jo els dic, que procurin que, en parlar del problema de Catalunya, no es retreguin els Aranzels; que no es basi la unitat espanyola en una barata immunda de productes per ideals, de llengua i de sentiments, per teles, gèneres de punt (aplaudiments); que això fora una perfecta abjecció per uns i per altres, perquè en desmerxer el patriotisme i la unitat del país, ningú que s'estimi, voldrà confondre la unitat, la unió, amb l'abjecció d'uns i altres.

Problema d'aranzels. S'ha dit que Catalunya, en la unitat econòmica espanyola, hi obtingués un guany, amb perjudici de les altres terres espanyoles. Jo us dic a vosaltres, i proclamo davant tothom — i crec que he estudiat aquest problema — que és aquesta la major de les falsetats. A Espanya, el fet de la unitat econòmica, ha creat tota una estructura interior de l'economia espanyola adaptada a aquesta realitat secular: els catalans, ultra teixir per nosaltres, hem anat teixint per tots els altres espanyols que volien comprar teixits a Catalunya; com els castellans han anat extenent les seves produccions cerealistes, no sols pel seu consum, sinó per l'importantíssim consum de Catalunya; com hi ha regions ramaderes, que han anat augmentant la seva producció, tenint en compte i estimulats, per les coman-

des considerables del primer mercat consumidor de carns, que és Barcelona. I hem creat una unitat econòmica, en la qual tots, per un igual, som beneficiats perquè hem creat una estructura harmònica. Ah, senyors! Si vingués la liquidació d'aquesta unitat, en patiríem tots. Jo proclamo que en patiria fortament Catalunya, però jo us dic que l'economia catalana, precisament per la seva complexitat, perquè el que exporta Catalunya a la resta d'Espanya, són productes de manufactura, en els quals l'enginy de l'home és capaç d'anar a reduccions considerables en el cost de producció, podria, a costa d'un gran esforç adoptar-se a la separació; però jo us dic que les regions cerealistes i ramaderes d'Espanya, no podrien salvar-ne el contra-cop perquè no hi pot res l'enginy de l'home contra les condicions de la terra i aquests condemnem a la producció cerealista i ramadera d'Espanya a produir a grans de tal carestia, que els seus productes no podrien ser exportats a cap país i enlloc podrien trobar un substitut al formidable mercat consumidor que els hi és Catalunya. De manera que jo dic als que s'oposen a l'afirmació d'una personalitat catalana, que no parlin del plet d'aranzels, que no en parlin, primer, perquè no tenen raó, després, perquè, en parlar-ne, demostren un desconeixement complet de la psicologia catalana que ells creuen materialista sense veure que un dels matjos de Catalunya, que l'hem tingut en la nostra història, és el d'ésser un poble excessivament idealista i romàntic, un poble de caps-calts, que a Catalunya moltes vegades ens ho hem lluat tot per coses que no ens anaven ni ens venien, que de Catalunya han sortit els majors d'aventures, que a Catalunya si hi tenim les lluites socials, no és perquè són lluites d'interessos: el 70 per 100 dels conflictes socials a Catalunya, no ho són per problemes d'interessos, sinó per problemes d'honor propi i de dignitat, d'engrunyiment entre uns i altres; de manera, que en plantejar a Catalunya el plet de la renúncia de la nostra idealitat a base d'una qüestió d'interessos, fora un camí absolutament equivocat de resultats contraproduents.

I aquesta és la realitat que jo presento a tots els espanyols sincers i patriotes: l'assimilació, en què un dia podria somniar-se i era respectable, que s'hi somnià avui és impossible; no pot basar-se la unitat espanyola en un mercadeig immund de canvi de productes per ideals, davant de l'evidència que la unitat econòmica no s'ha fet en benefici de Catalunya, sinó de tot Espanya. Als dirigents de la política espanyola no els queden oberts sinó dos camins: el camí de la destrucció del fet de la personalitat catalana, o el camí d'estructurar la unitat espanyola, tenint en compte l'existència d'aquesta personalitat diferencial i acceptant-ne totes les conseqüències.

Per a destruir la personalitat catalana, que no es fa cin il·lusions; ja saben, ja es deuen haver informat que no serveix la creació d'una policia indígena, com s'ha intentat a Catalunya, que no serveix el foment de discòrdies per a pertorbar la pau social a casa nostra, ni l'estímul vanitós. Tot això ha fracassat. Això sols ha servit per a engrunyar la consciència del nostre poble; tot això sols ha servit per a enverinar la consciència dels catalans.

ELS CAMINS A SEGUIR DAVANT EL FET CATALÀ

No hi ha sinó dos camins: o la destrucció de la personalitat catalana, si se senten prou forts per a això, o la intel·ligència. I el pensar en la destrucció, en els moments actuals, tinc la seguretat que cap home de serà jutjat ho patrocinaria, no ho pensaria dos minuts, perquè si ho pensés dos minuts hauria demostrat per aquest sol fet la seva incapacitat per a regir els destins d'un poble.

No hi ha més camí, senyors, i a ell s'arribarà forçosament, si no es vol anar al desastre, que el camí d'arribar a una intel·ligència; i per arribar a una intel·ligència no necessitem ni tan sols mirar el que han fet fora, recordar els desastres que han ocasionat en la història d'Espanya, en casos semblants, per no seguir aquest camí. No cal sinó mirar la

Les característiques de la Lliga

realitat. I què ens diu la realitat a Espanya?

LES REALITATS PENINSULARS

Hi ha una realitat geogràfica que ens diu que hauríem d'estar tots units; perquè la geografia, que és una de les realitats més fortes que existim, ens diu i ens aconsella que hem d'estar units. I hi ha una altra realitat, que és la de l'existència de personalitats diverses que han subsistit a través dels segles i a través de totes les accions imaginables per a destruir-les, aquesta realitat ens diu que és de conveniència per a tots que formem un sol Estat, però que aquest sol Estat sigui un Estat compost, un Estat complex, un Estat federatiu, que respecti l'expansió lliure de les distintes personalitats que l'integren. (Molt bé.)

I jo, senyors, quan parlo d'Estat compost, no tinc el concepte de què aquest Estat, Espanya, tant de bo que fos Ibèria! sigui una cosa freda, sigui com un Consell d'Administració, una cosa morta, a la qual no aportem una sentimentalitat; no. S'ha dit moltes vegades que com no hi ha més que una pàtria, no es pot sentir més que una forma de patriotisme. Jo crec que les afirmacions absolutes són gairebé sempre inexactes. En els sentiments, com en tot, la realitat ens diu que no hi ha línies divisòries infranquejables, sinó que hi ha una sèrie de gradacions. Jo sento intensament, com el que més fortament pugui sentir-lo, el patriotisme català; però jo sento, amb vivíssima intensitat, la solidaritat llatina, i quan parlo alguna desgràcia el món llatí, sento com un dolor, com si alguna cosa meua es destruís. I jo us dic, que un sentiment de patriotisme hispànic o de patriotisme ibèric, no sols no és cosa incompatible, sinó que pot agermanar-se admirablement amb el més fervorós patriotisme català. El dia que totes les personalitats nacionals que hi ha a Espanya, que hi ha a Ibèria tinguin reconeguts llurs drets i pugui realitzar aquest Estat compost ideals que cada un d'ells separatament no poden realitzar, en la realització d'aquests ideals comuns neix, sorgeix una forma esplendorosa de patriotisme, que no és una cosa reitoral, sinó que és una cosa sortida de l'ànima, tan intensa com pot ser-ho el fervor del nostre ideal patriòtic. (Aplaudiments.)

ELS AVANTATGES DE LA SOLUCIÓ HARMÒNICA

Jo, senyors, per part dels que representen l'altra banda, podriem dir, en aquest ple, no hi veig sinó avantatges en la solució harmònica del ple de Catalunya, d'anar al reconeixement de la personalitat i renunciar per sempre a tota molestia, a tota coacció, a tota ferida a allò que pugui implicar un desenvolupament propi de la nostra personalitat diferencial, no no hi veig sinó avantatges, en la solució harmònica del ple de Catalunya i hi veig l'únic mitjà possible de què Espanya pugui estendre les seves fronteres polítiques al que la geografia li marca, a què formi un Estat tota la península Ibèrica, en què tots junts els pobles ibèrics formin una gran personalitat dins del món llatí i dins d'aquest món llatí puguin realitzar uns i els grans ideals que cap d'ells pot realitzar separat.

Avui el nostre marxa pel camí de respectar totes les personalitats, però avui el nostre camí va també pel camí de les grans concentracions, dels que tenen ideals i interessos comuns a servir. Els grans ideals i els grans interessos en una unitat de tots els pobles peninsulars poden subsistir; no sols no són incompatibles, sinó que s'agermanen perfectament en el respecte a totes les personalitats que dins d'Espanya existeixen i que en el moment de ser respectades crearien una unitat molt més sòlida, molt més forta, molt més fecunda que l'actual i en la qual els elements dirigents no es trobrien pertorbats en la realització d'aquests grans ideals conjunts per ple interiors i qüestions d'engrunyiment, que afableixen l'acció d'Espanya i l'exterior i entrebanquen l'acció dels governants.

I diu, senyors, aquestes paraules de franquesa, de lleialtat, d'afecte, d'allà, permeteu-me que digui algunes paraules als rancals d'aquí.

L'ACTUACIÓ D'ACCIÓ CATALANA

Avui, amb gran brillantesca, i amb gran noblesa, ve actuant un nucli, que bé se li pot dir selecta, propugnant per solucions radicals, radicalíssimes, del ple de Catalunya; propugnant, per què no parlar clar? per una solució separatista. Jo tinc de reconèixer, senyors, que l'actuació dels homes d'Acció Catalana, no té cap semblança amb actuacions que tingueren homes, que, havent conviscut algun temps amb nosaltres, es separaren després. Les desgràcies que abans d'aquesta darrera havia tingut la Lliga Regionalista, no representaven sinó un engrunyiment personal, una molestia, un odi a una persona, una mala passió. Per això neixien mortes, perquè no eren sinó un «anti», una oposició. Jo he de reconèixer que l'actuació que venen desenvolupant els homes d'Acció Catalana, salvant les exageracions explicables per afirmar una diferenciació d'aquells amb els quals s'ha conviscut molt temps, es desenvolupa en uns termes de lleialtat i noblesa que demostren que no s'ha arribat a una pugna per qüestions personals, sinó per un estat d'esperit disconforme amb l'estat del nostre esperit. Jo els he de retre aquest homenatge, que en definitiva ens honora a nosaltres, perquè són gent que han començat la seva acció, gairebé tots, amb nosaltres i al costat nostre han après aquestes normes de respecte i de lleialtat de què avui donem bona mostra.

Però, després d'aquesta declaració, he de dir que, al meu entendre, s'equivoquen i s'enganyen ells mateixos quan volen vestir amb anàclides científiques la seva concepció, quan volen expressar-la com a filla d'un convenciment reflexiu. No. Joestic ben convençut de què és un estat d'esperit més que una convicció reflexiva; les seves concepcions més que una estructuració cerebral, ideològica, són fruit d'un estat de sentiment. Senten un pessimisme, senten un cansament, senten un desencoratjament, i això els porta a una desesperació. D'això ens hauríem de dolre potser nosaltres, perquè si algú té motius per a sentir cansament, som nosaltres, que portem el pes de la feina fa 25 anys; però nosaltres no ens en sentim, encara, de cansats.

Afirmen els d'Acció Catalana — i aquest és un dels arguments, potser el més fort, jo crec que el determinant del seu estat d'esperit — el fracàs de l'acció evolutiva, de la tendència harmònica, per a anar a la solució del ple de Catalunya. I d'aquesta convicció del fracàs de la nostra actuació n'ha nascut primer la seva existència i després tota la seva campanya, tota la força de la seva actuació.

L'ACTUACIÓ DE LA LLIGA REGIONALISTA NO HA FRACASSAT

Els homes d'Acció Catalana són tots, o quasi tots ells, joves, en edat o en catalanisme. Per tant, no han advertit ben bé, o no recorden, com ho recorda els que us parla i recorden molts dels que m'escolten, quin era l'estat de consciència a Catalunya abans que els homes de la Lliga Regionalista emprenguessin aquesta actuació, que es titlla avui de fracassada. D'això no arriba a fer trenta anys, i a Catalunya aleshores, sense un estat d'opressió externa que el produís, hi havia un esmoltiment quasi total de la consciència catalana. Els catalanistes érem una minoria insignificant a Catalunya; érem un petit nucli, un petit cenacle a Barcelona; a fora, era un home a cada comarca, que el coneixíem tots, que era, generalment, l'il·luminat de cada comarca; un home de mal genit, que no congeniava amb ningú, i que es deia catalanista, perquè érem els menys. I jo, que no sóc vell, per fortuna, me'n recordo de lo fàcil que era reunir-nos tots els catalanistes, els pocs que érem, i de, no escasseja, nul·la influència que exercíem a Catalunya. En totes les corporacions populars de Barcelona i de poblacions d'alguna importància de Catalunya, en totes, es parlava en castellà, i ningú els ho manava. Tota la nostra vida científica, la nostra vida acadèmica, s'exposava en castellà. Jo no sóc vell i ja era un home la pri-

mera vagada que es parlà en català a l'Ateneu Barcelonès, i a l'Econòmica d'Amics del País, i a l'Acadèmia de Jurisprudència, en mig d'un escàndol formidable. Jo recordo l'escàndol que es va produir quan En Bertran i Musitu, el qui algú ha volgut presentar ja avui com poc fervorós per la llengua catalana, quan ell va introduir per primera vegada la llengua catalana a la Diputació de Barcelona; i que fa vint anys, només vint anys que es va tornar a parlar en català sota les voltes del Palau de la Generalitat de Catalunya! I fèrem nosaltres els qui, vint anys enrera, introduïrem l'ús del català en les sessions de l'Ajuntament de Barcelona. I hem estat nosaltres, els homes de la nostra generació, els que hem aconseguit que la consciència d'una personalitat catalana, passés, del clos d'un cenacle, a la massa del poble de Catalunya.

I això, senyors, és tasca que l'hem realitzada nosaltres per la nostra política, per la nostra acció, en un quart de segle, passant d'un estat d'esmoltiment quasi total de la consciència catalana, a un estat de saturació patriòtica que jo afirmo que feia 300 anys que els catalans no sentien l'amor a la seva terra i el culte per la seva personalitat i a les seves manifestacions com el senten avui, després de 25 anys de la nostra actuació. (Molt bé. Aplaudiments.)

I jo us dic, senyors, que jo m'estimo cent voltes més aquest revifament de la consciència catalana, que cent lleis d'autonomia; m'estimo més una Catalunya sense cap llibertat, parlant en català i sentint en català, que això li portarà la llibertat, que una Catalunya amb els majors atributs de sobirania política, però tinent esmoltida la seva consciència nacional. (Grans aplaudiments.)

Jo me'n recordo quan sortíem del clos de la Lliga de Catalunya, a la Rambla de les Flors, durant la guerra de Cuba. En sortir d'allí escalfats del patriotisme catalanista, ens sentíem al carrer com a estrangers, com si no ens trobéssim a la nostra casa, perquè no hi havia ningú que compartís les nostres aspiracions. I nosaltres les hem infiltrades a totes les classes socials de Catalunya.

I no ha estat cosa fàcil aquesta obra de recobrament patriòtic de la consciència catalana. Ha requerit un esforç constant i una acció complexa i fatigosa. Si ens haguéssim limitat a propagar els nostres ideals, no hauríem penetrat la consciència dels nostres conciutadans. Fou precis que la defensa dels interessos de totes les classes de Catalunya, fos al vehicle per a la penetració dels nostres ideals. I no hi hagué interès català o de catalans, que no trobés en nosaltres la més eficaç defensa. I no hi hagué tribuna que no aprofitéssim per a l'expansió de les nostres doctrines. I a les corporacions econòmiques i culturals hi aportarem el nostre esperit. I als ajuntaments i a les Diputacions i a la Mancomunitat després, hem fet que, al costat de l'acció administrativa, s'hi exercís una fonda acció de revifament de la consciència catalana.

LES ELECCIONS I LES ESCOLES

En un discurs, un dels homes més il·lustres d'Acció Catalana, En Rovira i Virgili, va pronunciar una frase, que si En Rovira i Virgili, com quasi tots els seus companys hagués estat de procedència nostra, si hagués conviscut amb els homes de la Lliga, jo li censuraria, i amb la major vivesa. No ho faig, perquè jo reconec que En Rovira no té la nostra tradició, no ha conviscut amb nosaltres, és un dels pocs homes que ha sobreviscut d'aquella Esquerra Catalana nascuda tan brillantment i morta tan tristament. Deia En Rovira i Virgili que si els 10 milions que la Lliga — afirmava ell — havia gastat en eleccions, els hagués esmerçat en crear escoles catalanes, altre fora l'estat de consciència nacional a Catalunya. Jo sento molt que un home tan il·lustre com En Rovira hagi recollit aquesta vulgar acusació sobre les suposades despeses electorals de la Lliga. Però jo vull suposar que fos veritat que a la Lliga haguéssim gastat deu milions de pessetes en campanya electoral. Jo us afirmo que ni amb deu milions, ni amb 100, ni amb molts centenars de milions de pessetes esmarçades en

escoles a Catalunya, en acció cultural privada, s'hagués fet, per la difusió de la cultura catalana i per la penetració en la consciència catalana, l'acció admirable, en bona part regida per homes d'Acció Catalana, que ve realitzant l'Ajuntament de Barcelona, que ve realitzant la Mancomunitat, que venen realitzant les Corporacions populars els municipis principals de tot Catalunya. Gràcies a què? Gràcies a la nostra campanya electoral, a l'haver aconseguit la majoria o representació predominant en aquestes corporacions, a haver-hi portat el nostre esperit de catalanitat, a haver fet que dels cabals que paguen els contribuents de Catalunya en vagi una part principalíssima a cultura catalana. (Aplaudiments.)

LA INTERVENCIÓ A MADRID

No. No pot parlar ningú de fracàs de la nostra acció dins de Catalunya. Dins de Catalunya, l'èxit de la nostra acció, ha superat la més folla de les nostres esperances. Sens pot dir, però, i a Madrid? Vosaltres heu anat a Madrid. I què heu aconseguit anant a Madrid? Ah! Els que heu conviscut anys amb nosaltres, no teniu dret a dir-ho, perquè això, ho sabem tots vosaltres, a Madrid no hi hem anat únicament per a demanar lleis que ens donin majors facultats, hi hem anat per tenir una força que fos respectada, per permetre que l'acció que aquí dins es realitza no sofregís entrebanes ni persecucions. Creu algú que l'acció de la Mancomunitat, la de l'Ajuntament de Barcelona, que tota l'acció de catalanitat que s'està realitzant a Catalunya, sense les minories atentes al Congrés i al Senat, essent una força, en havent de buscar el nostre concurs com amics i essent temible la nostra oposició com adversaris, l'acció, aquí a Catalunya, hauria estat tan planera? No se n'adonen molts dels d'Acció Catalana que si ells han tingut planera la seva tasca cultural a Catalunya, és perquè nosaltres allí, formant la primera línia de trinxeres, evitàvem les escames que haurien vingut contra Catalunya?

Jo reconec, senyors, que en els anys que portem d'actuació a Madrid, com a concessions, n'hem obtingut molt pocs; és una realitat. Jo no sé, senyors, us ho dic amb tota franquesa, si això ha estat un bé o un mal. Jo sóc partidari del menjar poc i pair bé, molt més que de tenir les grans indigestions. (Rialles.) Crec que si en alguns moments ens haguéssim abocat pel broc gros les concessions autonòmiques, i amb elles, les responsabilitats de la direcció de la vida interna de Catalunya, haurien causat a Catalunya i al nostre ideal el major dels danys que podien causar-li. Per a mi, llibertat merescuda, detentada, és lletra a termini fix; ara, lletra cobrada i administrada malament, aquesta sí que és fortuna perduda per sempre.

L'ACTUACIÓ ENTREBANCADORA DELS RADICALISMES

Però, parlem d'alguns d'aquests fracassos. L'any 1907, com a fruit d'aquella campanya esplendorosa de Solidaritat Catalana, aconsegüem nosaltres que el govern del senyor Maura presentés un projecte de règim local, en el qual aconsegüem nosaltres que, ultra una ampla autonomia municipal, que més que pel que tenia d'autonomia, pel que estructurava el govern dels grans municipis, era una esplendorosa promesa, contenia la Mancomunitat, amb les Delegacions, en 1907. Per què en 1907 no s'aprovà una llei que ens donava llavors moltíssim més del que per decret obtinguérem l'any 12 i que és amb el que ens hem hagut d'accontentar fins ara? Per què no s'obtingué això l'any 7? Fou per la resistència dels senyors de Madrid? No; proclamem la veritat: fou per l'oposició dels elements extremistes de Catalunya. Al projecte d'Administració local li barraren el pas, primer, les esquerres catalanes. Quan Catalunya estava unida, no hi havia un lliberal a Madrid, no hi havia ningú que s'atrevís a aixecar el dit ni a demanar la paraula contra el que pogués aparèixer com una aspiració nostra. Fou darrera dels que es delen radicals a Catalunya, que En Moret

i els seus homes feren fracassar el projecte d'Administració local, no per altra cosa, sinó perquè atorgava concessions importantíssimes a Catalunya.

Què ha passat després? Aquells homes que, per ser poc radicals, feren fracassar el projecte, on estan avui? Uns, honradament, retirats en llurs cases, confessant llurs errors, i altres dins del partit d'En Romanones, d'En Garcia Prieto, d'En Dato o de la Unió Monàrquica. I eren els que trobàvem poc radical i poc catalanista aquell projecte! (Molt bé.)

L'any 1919, quan moments favorables s'acompanyaven la nostra campanya per la concessió de l'autonomia, vam aconseguir que es creés aquella Comissió extra-parlamentària que, sense nosaltres, sense la major intensitat d'autonomia que poguéssim receptar nosaltres, ens atorgava concessions que seria una deslleialtat no reconèixer importantíssimes. Per què va fracassar? Per l'actuació dels extremistes, davant dels quals, per compliment d'un pacte de lleialtat, ens vam inclinar nosaltres.

De manera, senyors, que en dos moments excepcionalment favorables, la política de concessions parcials ha fracassat. Per què? Perquè l'han fet fracassar els extremistes. I jo us dic, senyors, que és just que se'ns dirigeixin censures per allò en què les mereixem. Jo comencé per declarar que si en la intensificació del sentiment català hem aconseguit molt més del que era d'esperar, quant a la materialitat de reformes legislatives, la collita, el balanç, és molt petit. Però que no ens culpi a nosaltres, que no es posin a compte nostre els fracassos en nom d'un radicalisme que és el que els ha produït. (Molt bé.)

Ah! senyors; jo us dic que si l'any 1919 haguéssim nosaltres acceptat, procurant ampliar-les, les concessions que ens brindava la península extra-parlamentària, avui tots nosaltres i tots els homes d'Acció Catalana i els patriotes més fervorosos i els més extremistes de Catalunya, estariem tots ocupats en organitzar i administrar els graus d'autonomia que hi havia en aquell projecte i no podríem pensar en altres coses i no tindríem prou temps per a treballar per a saber-la organitzar i administrar i treure'n el màxim profit que amb el nostre esforç se'n pogués treure. Quina reforma no és el que diu l'articulat mori i entere d'una llei sinó l'ànima, l'esperit que s'hi posa en implantar-la i regir-la. El Decret de la Mancomunitat no la va crear per a Catalunya, sinó per a tot Espanya; on no hi havia una ànima, no ha passat res; en canvi, a Catalunya, veiem com ha florit. I si llegiu aquell Decret veureu que és la cosa més minsa que pugui pensar-se. Llegiu aquell Decret i després llegiu el projecte d'autonomia de la Comissió extra-parlamentària i jo us dic que si els resultats que n'haguéssim sabut treure haguéssim guardat relació amb els que hem obtingut de la migradíssima concessió de la Mancomunitat, podríem estar ben satisfets, nosaltres i els nostres col·laboradors i tota la nostra generació, de l'avenc fet en l'assoliment de l'autonomia de Catalunya.

De manera, senyors, que no és just parlar del fracàs de la nostra actuació, ni en el supòsit, tan inexacte, d'aquest fracàs, s'hi pot basar una política, que jo respecto, però que cerc equivocada.

EL QUE COSTARIA LA SEPARACIÓ

I jo pregunto: fora del camí que hem marcat nosaltres, els resultats del qual acabo d'exposar, quin altre camí se li ofereix a Catalunya? Penseu que no cal que ningú es faci il·lusions que la realitat ha d'esquivar. En aquest dies, llegint els articles de «A B C», sostenint la tesi de què si Catalunya es vol separar, basta que expressi així la seva voluntat, perquè Espanya no esmerçari un home ni una pesseta per a impedir-ho, els que sincerament són separatistes han tingut un moment d'entusiasme, dient: això va millor que el que pensàvem! L'assoliment dels nostres ideals és cosa senzilla! Que no es faci il·lusions. «A B C» no representa Espanya ni Castella. Planteja el dilema en uns termes que representen el desconeixement més absolut de l'ànima de Castella.

VIDA MARÍTIMA I COMERCIAL

Ingressos de la Companyia dels Ferrocarrils de Madrid a Saragossa i Alacant

Ingressos des de 1er de gener al 20 de Dec. de	Diferència	
	1921	1922
1921	175.688.772.24	180.364.820.85
1922	67.537.688.54	70.094.950.96
	243.208.460.78	250.459.771.81

Barcelona, 8 de gener de 1922. — El Secretari accidental del Comitè, F. Cavestany.

Moviment del Port del dia 8

VAIXELLS ENTRATS:

Vapor espanyol «Artes Mendi», de Gijón, amb carbó.
Goleta espanyola «Comercio», de Sant Feliu, amb càrrega general.
Vapor noruec «Havdrøt», de Santander, amb càrrega general.
Vapor espanyol «Menorquin», de Gijón, amb càrrega general i 8 passatgers.
Vapor espanyol «Formentera», de Vinaròs, en llas.
Llagut espanyol «Fernando Casser», de Vinaròs, amb garrofos.
Vapor americà «Minnequa», de Tampa, amb càrrega general.
Veler italià «Adalgisa», de Túnex, amb carbó.
Vapor espanyol «Santa Cristina», de la mar amb peix.
Vapor espanyol «Almazora», de Vinaròs i Castelló, amb càrrega general.
Vapor espanyol «Alhambra», de Ceuta i escales, amb càrrega general i 195 passatgers.
Vapor espanyol «Rey Jaime I», de Palma, amb càrrega general i 121 passatgers.
Vapor espanyol «Difuns», de Newcastle, amb carbó.
Veler espanyol «Muros 3», de València, amb sal.
Vapor italià «Tebe», de Trieste i escales, amb càrrega general.
Vapor espanyol «Cabo Menor», de Marsella i escales, amb càrrega general i 8 passatgers.
Vapor anglès «Colon», de Santander, amb càrrega general.
Pailebot espanyol «Verge del Remel», de Sant Carlos, amb sal i arròs.
Vapor espanyol «Vicente La Roda», de Mahó, amb càrrega general i 32 passatgers.
Vapor espanyol «Cabo Higuera», de Sevilla, amb càrrega general.
Vapor noruec «Einar Jarl», de Londres i escales, amb càrrega general.
Vapor espanyol «Ramón», de Glasgow, amb carbó.
Vapor espanyol «Venus», de Torrevella, amb sal.
Vapor espanyol «Santiago López», de Avilés, amb carbó.
Vapor espanyol «Tortorero», de Avilés, amb carbó.
Vapor espanyol «Fina», de la mar amb peix.
Vapor anglès «Porthminster», de Liverpool, amb carbó.

BORSA DE BARCELONA

9 de gener de 1922

Cotització única del Col·legi d'Agents de Canvi i Borsa i el Mercat lliure de Valors

SESSIONS DEL DIA. — Al matí, a la Sala de Contractacions del Casino Mercantil, a fi de mes: Es fa de Nords de 70'80 a 70'85 i a 70'70, Alacants a 70'85, Colonials a 67'65, Metro-transversal a 117'00, i Algües a 108'00.
A la tarda, a la Casa Llotja. Es fa de Nords de 70'70 a 70'30 i a 70'50, Alacants de 70'65 a 70'45 i a 70'50, Colonials a 67'50, Filipines a 194'00, Algües de 107'75 a 108'00 i a 107'75, Metro-transversal de 117'00 a 118'75 i a 118'00, i Gran Metropolita de 126'00 a 132'50.

Cotització de valors tractats al comptat i no interinca en el Butlletí Oficial

Barcelona Traction and Light Power 7% a 100'00 i 100'00.
Barcelona Traction and Light Power 7% a 100'00.
Barcelonesa de Navegació 6% a 54'00 i 100'00.
Obligacions Espanyola Colonització 6% a 95'00.

AL COMPTAT (Reproduït del Butlletí Oficial)

Canvis estrangers	Tres v. febrer 1921	1921 B	1922 B	Segovia	74'00
París, xec, publicat	43'00	1921 A	10'25	B. Almansa	75'65
Londres, xec publicat	29'50	1921 B	10'15	B. Almansa	75'65
Berlin, xec	8'00	1921 C	8'75	B. Almansa	75'65
Vienna, xec	0'05	1921 D	8'75	B. Almansa	75'65
Roma, xec	11'30	1921 E	8'75	B. Almansa	75'65
Genova, xec	11'30	1921 F	8'75	B. Almansa	75'65
Zurich, xec	11'30	1921 G	8'75	B. Almansa	75'65
Nov York, xec	8'25	1921 H	8'75	B. Almansa	75'65
Coronas sueques, París	903'50	1921 I	8'75	B. Almansa	75'65
Coronas sueques, Llonç	163'15	1921 J	8'75	B. Almansa	75'65

Els valors assenyalats amb asterisc no han tingut cotització. Deixem constatat l'últim canvi per a guia del llegidor.
Cotització: Francs, 45'00; suïssos, 120'70; belgues, 39'50; llures, 29'60; liras, 31'30; dolars, 6'35; marcs, 0'10 i coronas, 0'015.
DARRERA SESSIÓ. Al Casino Mercantil, de dos quarts de cinc a les cinc de la tarda, a fi de mes: Es tanca de Nords i Alacants a 70'45.

Diferència de les operacions a terme

De la tanca d'ahir a les cinc de la tarda a la d'aquest matí, es baixa 0'05 d'Alacants.
De la del matí, a la de les cinc de la tarda d'ahir, es baixa 0'25 de Nords i 0'20 d'Alacants.

Centre Cotoner de Barcelona

INFORMACIÓ TELEGRÀFICA
TELEGRAMS OFICIALS DEL DIA D'AVUI

Liverpool	Tanca anterior	Obriment avui	Segon telegrama	Tercer telegrama	Quart telegrama	TANCA
Disponible	15.04	00.00	15.13	00.00		00.00
Futurs:						
Gener	14.68	N.	14.58	00.00		00.00
Març	14.54	14.44	14.41	00.00		00.00
Maig	14.37	14.27	14.24	00.00		00.00
Juliol	14.17	14.08	14.04	00.00		00.00
Octubre	13.30	N.	13.20	00.00		00.00

Alexandria	Febrer	Abril	Junel	Tanca anterior	Obriment avui	TANCA
Futurs Asmhotmi	28.05	28.35	Març	16.80	00.00	00.00
	Gener	Març	Maig	17.00	00.00	00.00
Sakellaridis	32.20	33.25				

Nova York	Tanca anterior	Obriment avui	Segon telegrama	TANCA
Disponible	26.00	00.00	00.00	00.00
Futurs:				
Gener	26.42	00.00	00.00	00.00
Març	26.69	00.00	00.00	00.00
Maig	26.85	00.00	00.00	00.00
Juliol	26.57	00.00	00.00	00.00
Octubre	24.75	00.00	00.00	00.00

Nova Orleans	Tanca anterior	Obriment avui	Segon telegrama	TANCA
Disponible	26.88	00.00		00.00
Futurs:				
Gener	26.28	00.00	00.00	00.00
Març	26.35	00.00	00.00	00.00
Maig	26.35	00.00	00.00	00.00
Juliol	26.16	00.00	00.00	00.00
Octubre	25.32	00.00	00.00	00.00

Barcelona, 8 de gener de 1923.

D'espectacles

ROMEA. — Debut de Zaccari

La fama del gran actor italià, tan estimat dels barcelonins, aplega a ROMEA, anit passada, una nombrosa i selecta concurrència. En aparèixer a les taules, fou saludat amb un nodrit i entusiàstic aplaudiment. Les facultats d'En Zaccari són gairebé les mateixes que anys enrera. En l'escruidor i repugnànt drama «La mort civil», de prova per a un actor, el seu braç és el d'un jove i el seu realisme arriba al moll de l'os. En diferents ocasions el públic interromp la representació per a aplaudir-lo. Al final, les ovacions es repetiren i el teló fou alçat unes quantes vegades en honor de Zaccari.

El personal que el secunda, especialment la senyora Agnès Cristina, arrodoniren el conjunt i participaren de l'èxit.

El públic aficionat als espectacles emocionants omple totes les nits l'ample local del Circ Pallase per admirar la presentació dels formosos tigres reals que a les ordres d'un expert domador realitzen arriscats exercicis.

També són molt aplaudits els notables trapezistes volants Codones, els quals estan reputats com els millors en llur difícil especialitat.

Per a molt aviat s'annuncia el debut dels acrobates Turidus, que actualment constitueixen la principal atracció d'un gran circ de Berlín.

Banc de Catalunya

Barcelona

Central: Rambla d'Estudis, 4

Agències: N.º 1: Creu Coberta, 8.
N.º 2: Sant Andreu, 148.
N.º 3: Salmerón, 111.

Valors - Cupons - Girs

Canvi - Banca

Apartat de Correus: 585

Direcció telegràfica: CATALONIABANK

Musicals

L'interessantíssim feital de guitarra que l'Associació de Música de Catalunya ha confiat a l'il·lustre artista català Miquel Llobet, el qual tindrà lloc al Palau de la Música Catalana avui al vespre, es desenvoluparà segons el següent programa:

Primera part. — «Minuet», «Preludi», «Allegretto», «Andante-Largo», «Estudi», de Ferran Sor.

Segona part. — «Romança», d'Antoni Rubinstein; «Romança del Pescador», «Cançó del foc-follet», «Home, naixes a Debussy», de Manuel de Falla; «Torre de Bernar», d'Isaac Albéniz; «Somni», de Francesc Tàrraga.

Tercera part. — «Mazurca», de B. fallietti; «Barcarola», de Mendelssohn; «Estudi brillant», de Costa; «Dansa», de Villan; «Variacions sobre un tema de Corelli», de Sor-Elozet.

Aquest concert, setè del present curs, estarà exclusivament reservat als socis de l'entitat organitzadora, i començarà amb estricta puntualitat a tres quarts de deu de la nit.

Nonell Germans

CANVI - VALORS - CUPONS

Rambla del Centre, 11

Anuncis d'espectacles

Gran Teatre del Liceu

Avui, 32 de propietat i abonament. A les nou Serata d'onore de l'eminent sopran T. Poli Randaccio. Acte primer de l'òpera **EL TROVADOR**, presentant-hi part la senyora Poli Randaccio, senyors Alvarez, Ghirardini, Olalzo. Segon: Acte tercer de l'òpera **AIDA**, per les senyores Poli Randaccio, Lucci; senyors Alvarez, Ghirardini, Melnik. Tercer: Acte quart de l'òpera **CIODONDA**, per les senyores Poli Randaccio, Lucci; senyors Pintucci, Ghirardini. — Demà: **DARRERA REPRESENTACIO** de l'òpera **FAUST**. — Dijous, tarda, a les cinc: Funció tretzena de propietat i abonament a tardes: Comiat de l'eminent artista Poli Randaccio. — Dimarts: Reposició de la comèdia musical de Mozart: **LES NOCES DE FIGARU**. — La propinent setmana, presentació del diva tenor

Carlo Hacket

Principal Palace

Plaça del Teatre, 214. Tel. 5125 i 4735 A

Ultima setmana

de la fastuosa revista de gran espectacle.

CRI-CRI

per haver estat contractada per als teatres

APOLLO, de València i **REINA VICTORIA**, de Madrid

AVUI, DIMARTS, a les deu de la nit

CRI-CRI

representant-se les delicioses escenes de **l'IDILLI DE NINOTS**

i el nou quadro estrenat ahir

LA TEVA DANSA I LA MEYA

presentant part en la representació els famosos dansarins russos

LYDIA JOHNSON & K. ALPEROFF

els quals, ultra l'ovacionada

DANSA DE LA PASSIO

interpretaran l'admirable

BAOHANALE

que tan gros èxit els valgué en la funció extraordinària d'ahir.

Diurne, dia 14 Comiat de la COMPANYIA

Teatre Català ROMEA

Telèfon 3500 A. — Avui, dimarts, dia 9. Nit: Segona de l'eminent artista **ERMETE ZACCONI**, amb la seva genial creació **DISONESTI**. — Demà, tarda: **LA OREU DE LA MASIA**. Nit: Penúltima del gran **ZACCONI**: **GLI SPETTRI**. — Dijous, tarda: **ELS PAS-TORETS**, amb els **REIS** i obsequis als nens i nenes que assistiran a l'espectacle. — Es despatxa a Compadria.

Teatre Català ROMEA

Avui, nit, a dos quarts de deu: Segona de l'eminent artista **ERMETE ZACCONI**, amb la seva genial creació **DISONESTI**. — Demà, nit: Penúltima funció **GLI SPETTRI**. — Divendres: Comiat de l'insigne artista **ERMETE ZACCONI**: **TRISTI AMORI** i **DON PEDRO CARUSO**, dues grans creacions de Zacconi.

Adéu a Espanya LEOPOLD FRÉGOLI

Teatre de Novetats

Demà, dimecres, nit, a les deu: Inauguració de la temporada d'opereta cinematogràfica

ESTRENA A ESPANYA

de l'opereta en cinc actes, música d'**HANS AILBOUT** i **SPRINGFELD**.

MISS VENUS

cantada en espanyol per les senyores Gallego i Prats i els senyors Cortada, Portabella i Rabaza, secundats

per notables artistes lírics, cor de

ambdós sexes, nodrida orquestra. Presentació extraordinària. El coautor

de la formosa partitura

MESTRE HANS AILBOUT

que ha muntat el **NOVISSIM ESPECTACLE** en les grans capitals europees, dirigirà les primeres representacions. — Vegin-se cartells: **PREUS: BUTACA** amb entrada, 250 pessetes; **Entrada general**, una pesseta. El timbre, a càrrec de l'empresa. — Es despatxa a Compadria per a les tres primeres representacions.

ELDORADO

Companyia de sarsuela

ORTAS : : LEONIS : : GALLEGO

Avui, dimarts, dia 9 de gener, Nit, a les deu: La divertida joguina còmica en dos actes de Muñoz Seca i Pérez Fernández, **EL GOYA**, i la preciosa sarsuela en un acte, gràndios èxit d'interpretació d'aquesta Companyia, **LOS GUAPOS**. — Demà, dimecres, tarda: **LA NINA DE LOS BESOS** i última representació de **EL GOYA**. Nit: **AHI VA ESA MOSCA**, **LA REINA MORRA**, **LOS GUAPOS**. — Divendres pròxim: **BENEFICIO DE CASSIMIR ORTAS** Colossal programa.

Grans sessions d'art FRÉGOLI-ALONSO

TEATRE COMIC

Avui, dimarts, nit, a dos quarts de deu: **LOS DOS SARGENTOS FRANCESES**; **LA TORNADA D'EN NANDU** i la revista **PI-PI**

Gran Teatre Espanyol

Companyia de vodevil, Pep Santpere. Nit, a les deu: L'obra del dia, **L'OMBRA DE MONTIUCH** i **LA POR**.

TOURNÉE PILAR ALONSO

Teatre Poliorama

Companyia de comèdia

Gnelli - Tudela - Asquerino - Cortès

Avui, dimarts, 9 de gener de 1923. Nit, a les deu: **POPULAR BUTACA**

PLATEA, **DUES PESSETES**. L'èxit de gran brota en tres actes, de don

Pere Muñoz Seca.

LOS FRESCOS

Demà, dimecres: **POPULAR**. Tarda: **EL CENTENARIO**, **NIL EL ARDID**. —

Dijous: Tarda: **MATINEE DE MODA**

POPULAR. L'èxit indiscutible.

LA POBRE CENDIENTA

TEATRE TIVOLI

Espectacle Iris-Palmer

Passat demà, dijous, 11 de gener, a les deu de la nit,

Debut, debut a Europa de **LA CHARLOTTE** amb el seu prodigiós

BALLET SOBRE GEL

Director artístic: **PAUL H. CRECKOW**

Director d'orquestra: **JOSEP ESPEITA**

PRIMERA PART

- I OBERTURA: «ROYAL VAGABONDS», Goetzl.
- II UNA ESCENA D'HIVER A SAINT MORITZ, Litz.
- III LA XICOTA, senyoreta Bertrud Ehrlich, Frémier.
- IV MARXA MILITAR, senyor PAUL KRECKOW, campió del món, Taubert.
- V PIERROT I PIERRITTE, senyoretes Dora Wischen i Elsie Derksen, Wolfr-Ferrari.
- VI TRUHLINGSSTIMMEN (Ven de Primavera), LA CHARLOTTE, l'única al món, Strauss.
- VII GAVOTA, Mars de conjunt, Karaganoff.
- VIII FILITRO EN PRIMAVERA, senyoretes Dora Wischen i Elsie Derksen i KRECKOW, Waldorf.
- IX «LA LUCIERNAGA», LA CHARLOTTE, Delibes.

- X NINES DE LLANA, senyoretes Elsie Rapow, Hilde Rosenthal, Bety Ruckert i Marta Kollet, Goetzl.
- XI PARODIA EXCENTRICA, senyors Marras i Charles, Kora.
- XII DANSA APATNE, LA CHARLOTTE i KRECKOW, Offensbach.

SEGONA PART

Per a donar repòs als artistes del BALLET SOBRE GEL, hi haurà un acte còmic dels juglars mundials **TATO I MAY**.

TERCERA PART

SCHEHERAZADE

Música: **N. RINSKY-KORSAKOFF**.

Coreografia: **JAN TROJANOWSKI**.

Director artístic: **PAUL H. CRECKOW**.

Repertori: Scheherazade, LA CHARLOTTE; Schariar Pascha, Kurt Neumann; Sein Bruder, Dora Wischen; Sein Begleiter, Elsie Derksen; After Eunuche, Bob Lague; Goldeve Sklave, PAUL H. KRECKOW; primera baladeta, Gertrud Ehrlich; baladetes, Elsie Ruckow, Bety Ruckert, Hilde Rosenthal, Ella Kreckow, Alice Spisch, Fritz Rogge, Wanda Widoczek; esclaves, Gertrud Lenski, Marg Bell, Marta Kollet, Claire Toetke, Grete Karvay, Gerda Plautman; esclaus, soldats, etc.

Vestuari: **HUGO BARUCH & Co**, Berlin-Nova York.

Decorats: **GERMANS TARAZONA**, pintors de l'Hipòdrom de Nova York.

Unió d'Empresaris de Pompes Fúnebres, S. A.

Plaça de Santa Anna, 24, 1.er

Servei Municipalitzat

CENTRAL

TELÈFON 2480 A.

SUCURSALS

- Districte I Balboa, lletra F, Barcel. — Tel. A. 1895.
 » Estafeta. Poble Nou, Wad-Ras, 236. — Tel. 238 S.
 » VII Poble Sec, Campo Sagrado, núm. 24. — Tel. 3400 A.
 » VII Sans, Canonge Pibernat, 10. — Tel. 104 H.
 » VIII Gràcia i Sant Gervasi, Menéndez Pelayo, núm. 133. — Tel. 757 G.

- Districte IX Sant Andreu, carrer Sant Andreu, número 201. — Tel. 264 S. M.
 » IX Horta, Major, 27. — Tel. 99 S. M.
 » X Sant Martí, Montanya, 37. — Tel. fon 234 S. M.
 Hospital Clínic. — Tel. 332 G.
 Sarrià, Reina Elisenda, 8. — Tel. fon 107 H.

El públic pot utilitzar també els telèfons de les Tenències d'Alcaldia i quarterets de la Guàrdia Municipal

Catarro dels nois

L'Anti-catarro BORBONET, és el veritable específic acreditat per a curar en pocs dies la Coqueluche, Bronquitis de tota mena de tos de les criatures.

Dipòsits: Farmàcia de l'autor, Carders, 44; Doctor Andreu i J. Viladomat, Rambla de les Flors.

HERNIATS

L'últim avenç científic per a combatre amb èxit segur vostres hèrniases sense operar és el **BRAGUER MEDICAL VIVES**, admiració de la Ciència Mèdica i sens parió al món. Rebutgeu les imitacions

Despatx: de 9 a 1 i de 3 a 7

Rambla del Centre, 12, pral.-Casa VIVES

(TOCANT AL LICEU)

